

LIFE WOLFALPS EU

LIFE18 NAT/IT/000972

KLJUČNE INFORMACIJE O VOLKU
V SLOVENIJI

KLJUČNE INFORMACIJE

o volku v Sloveniji

LIFE18 NAT/IT/000972

Gradivo pripravljeno v sklopu projekta
LIFE WOLFALPS EU (LIFE18 NAT/IT/000972),
sofinancirano s strani Evropske komisije,
preko finančnega mehanizma LIFE.

ZAVOD za GOZDOVE
SLOVENIJE

VOLČJA OSEBNA IZKAZNICA

Informacije o telesnih in drugih bioloških značilnostih vrste.

4

PREPOZNAVANJE ZNAKOV PRISOTNOSTI

Kako prepoznamo prisotnost volka v naravi?

6

ŽIVLJENJSKI PROSTOR IN SPORAZUMEVANJE

Značilnosti volčjega teritorija, označevanje in sporazumevanje.

7

PREHRANA VOLKA

Način plenjenja in najpogostejši plen volka.

9

VOLČJI TROP

Kdo ga sestavlja? Strategije samouravnavanja številčnosti.

10

ZGODOVINA PRISOTNOSTI V SLOVENIJI

Pregled prisotnosti vrste na območju Slovenije.

11

ZAVAROVANA VRSTA

Ali je volk zakonsko zaščiten? Možnosti upravljanja z vrsto.

12

KAKO PREUČUJEMO VRSTO?

Spremljanje gibanja, ocenjevanje številčnosti raziskave vedenja.

13

IZZIVI ZA OHRANJANJE VRSTE

Dejavniki, ki najbolj vplivajo na dolgoročno ohranitev volka.

14

OSEBNA IZKAZNICA

Dolge noge, ki jim omogočajo vztrajen tek. Značilnost je črna proga na podlakti prednjih nog.

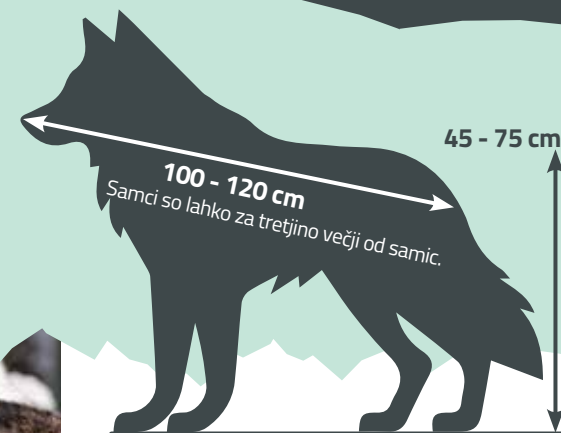
Kožuh je rumeno-rjave in sive barve, s temnejšimi dlakami na hrbtnem delu in repu. Siva barva je bolj izražena pozimi.

Kot pri večini sesalcev je kožuh sestavljen iz dveh plasti dlake: nadlanke in podlanke. Slednja se v zimskem času zgosti in s tem omogoči zadrževanje toplote.

OSEBNA IZKAZNICA

VOLK (*Canis lupus*)

teža
odraslega volka

Nosnice so daljše in imajo veliko vohalnega tkiva, ki volku omogoča zelo dober voh.

Rep je košat in sega preko pet.

- 42 zob z izraženimi podočniki, s katerim zagradi in usmrti plen.
- Škarjast ugriz za trganje in razkosavanje večjih kosov mesa.

PREPOZNAVANJE ZNAKOV PRISOTNOSTI V NARAVI

cca 10 cm

STOPINJA VOLKA

Vidni 4 prsti in kremplji,
ki jih ne vpotegne.

STOPINJA RISA

Vidni 4 prsti, kremplji
ne, ker jih vpotegne.

STOPINJA MEDVEDA

Hodi po celih podplatih,
vidnih 5 prstov s kremplji.

Za razliko od pasje stopinje
ima volčja blazinici 2. in 3. prsta
pomaknjeni bolj naprej.

ŽIVLJENJSKI PROSTOR IN SPORAZUMEVANJE

SLEDI VOLKA

Volk je zelo prilagodljiva vrsta, ki se hitro navadi na spremembe v človeka. V Evropi volk naseljuje predvsem gozdove, v Sloveniji so to najpogostejši gozdovi bukve in jelke.

SPORAZUMEVANJE IN TERITORIALNOST

- Volkovi so teritorialna vrsta, kar pomeni, da en trop živi na končno velikem območju. V Sloveniji je to v povprečju 400 km².
- Trop svoj teritorij aktivno brani in označuje s tuljenjem in s kemičnim označevanjem (z iztrebljanjem, uriniranjem in praskanjem).
- **Na določenem območju se ne morejo »prenamnožiti«.**

Volkovi zelo dobro poznajo svoj teritorij, zato se po prostoru gibljejo usmerjeno (sled je bolj ravna). Ob premikanju v snegu varčujejo z energijo tudi tako, da stopajo v sledi volka pred sabo.

ŽIVLJENJSKI PROSTOR IN SPORAZUMEVANJE

VOLČJI
IZTREBEK

Iztrebki so praviloma klobasaste oblike in temne barve, v njih pa so dobro vidne dlake plena, saj volkovi zaužijejo meso skupaj s kožo.

- Iztrebke puščajo na dobro vidnih mestih npr. na gozdnih cestah ali križiščih gozdnih cest. Z uriniranjem in puščanjem iztrebkov drugim volkovom sporočajo svojo prisotnost, kar lahko služi za obrambo območja preko sporazumevanja.
- Med kopanjem in praskanjem po tleh, volkovi v okolju pustijo vidne sledi, ob tem pa tudi kemična sporočila (izločke iz žlez med prsti), s čimer nakazujejo svojo prisotnost v prostoru.

VOLČJI URIN
V SNEGU

Način uriniranja izkazuje tudi socialni položaj: z dvignjeno zadnjo taco navadno urinirata le vodilni samec in samica, ostali pripadniki tropa pa čepe.

PREHRANA VOLKA

NAJPOGOSTEJŠI NARAVNI PLEN VOLKA V SLOVENIJI SO PARKLJARJI, PREDVSEM JELENJAD, SRNJAD IN DIVJA SVINJA.

- Volkovi so pri prehranjevanju zelo prilagodljivi; plenijo tudi lahko dostopen plen, kot so nezavarovane ali slabo zavarovane pašne živali.
- Navadno plenijo v tropu, pri iskanju plena pa lahko prepotujejo tudi do 70 km. Ko plen najdejo, ga utrudijo s preganjanjem.
- Volkovi lahko lovijo tudi samostojno. Čeprav volk dnevno potrebuje približno 3-5 kg mesa, navadno po ulovu zaužije veliko več, potem pa tudi nekaj dni ne je.

Ali veš?

Volkovi lahko nagonsko ulovijo več plena, kot ga v tistem trenutku potrebujejo. Temu pojavu pravimo **presežno plenjenje**. Podobno vedenje se pojavlja tudi pri drugih živalskih vrstah, kot so kune, lisica, nekateri ptiči, itd. S tako strategijo si živali nagonsko zagotavljajo hrano za daljše obdobje, saj se v naravi na plen vračajo, hkrati pa s tem uravnavajo število plena. Ob takem načinu vedenja se mlajše živali učijo od starejših in izkušenejših, zagotavlja pa tudi dovolj hrane za večje število članov tropa. Tu velja poudariti, da se volk ob plenjenju pašnih živali navadno ne vrača, saj ga prisotnost človeka odvrne.

VOLČJI TROP

Volk je socialna vrsta,
ki živi v tropih.

VODILNA SAMEC IN SAMICA
(reproduktivni par, ki se edini pari)

NJUNI POTOMCI iz različnih generacij,
redkeje drugi sorodniki

Obdobje parjenja poteka enkrat letno med **januarjem in marcem**. Največ legel z navadno 5-8 skotenimi mladiči je tako zabeleženih **v aprilu**. Volčji trop ima izrazito izdelano **socialno strukturo** z različnimi vlogami posameznih volkov: vloga pri lovu, pri prehranjevanju, skrbi za mladiče, ipd. Med seboj se sporazumevajo tako **vizualno** (različne pozicije telesa, predvsem ušes in repa ter obrazne mimike) kot **akustično** (z oglašanjem).

Aktivnim spopadom se volkovi načeloma izogibajo, saj predstavljajo preveliko tveganje za poškodbe ali celo smrt.

Ali veš?

Skoraj 50% mladičev pogine pred 1. letom starosti. Poleg tega velikost tropa omejuje tudi sposobnost zagotavljanja dovolj velikih količin hrane za vse člane. Če je hrane premalo, odrasli mladiči iščejo novo območje.

Pot volka Slavca, ki je od Snežnika do Verone prepotoval cca. 2000 km.

Volkovi lahko pri iskanju novega teritorija prepotujejo velike razdalje.

ZGODOVINA PRISOTNOSTI V SLOVENIJI

Za razliko od številnih evropskih držav,
volkovi nikoli niso popolnoma izginili s slovenskega ozemlja.

V 18. IN 19. STOLETJU

Načrtno preganjanje in iztrebljanje, konec 19. stol. izgine iz alpskega dela (posamezni osebki se še pojavljajo).

V 70. letih 20. stoletja je volk pred izginotjem. V Sloveniji sta prisotna le še dva volčja tropa.

LETA 2010

Prvo sistematično spremljanje volkov na podlagi genetskih molekulskih analiz. V tem času je bila velikost populacije ocenjena na 40 osebkov.

DANES

V sezoni spremljanja 2022-23 je bilo v Sloveniji med 105 in 123 volkov v 17 tropih (pri čemer je 5 čezmejnih). Populacija volka je v Sloveniji ocenjena kot stabilna.

Volk prisoten po celotnem območju Slovenije, tudi v Alpah in drugih območjih, kot sta Štajerska in Koroška.

PO KONCU 1. IN 2. SVETOVNE VOJNE

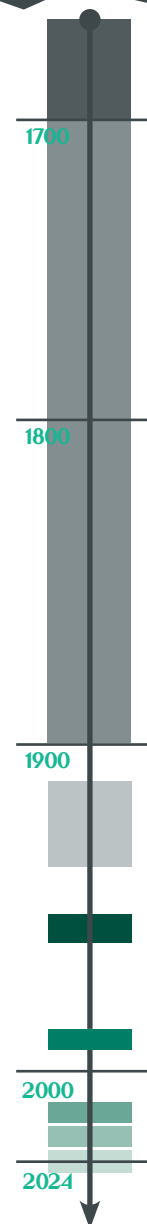
Populacija volkov se je za kratek čas povečala, nato zopet sledi zastrupljanje in sistematično preganjanje volkov z nagrajevanjem odstrela.

V 90. LETIH

Številčnost populacije na območju dinarskega gorstva naraste in prične se ponovno samostojno naseljevanje nekaterih preteklih habitatov.

V SEZONAH SPREMLJANJA 2018/2019 IN 2019/2020

Volk se ponovno razširi v Alpe, kjer se vzpostavijo trije tropi.

ZAVAROVANA VRSTA

V Sloveniji je volk pravno popolnoma zaščiten kot zavarovana vrsta, veljajo pa določene izjeme – izredni odstrel, ki se uporabljajo za zmanjšanje večjih konfliktov v kmetijstvu.

- Odstrel posameznega volka ima lahko tako pozitivne kot negativne učinke. V izogib pojavu negativnih učinkov, mora biti vsak odstrel skrbno načrtovan.

IZJEMA 1: problematični volk

Dovoljen je izjemni odstrel volkov, ki so opredeljeni kot problematični. To pomeni, da povzročajo ponavljajoče škode na določenem območju, plenijo večje pašne živali ali izjemoma predstavljajo nevarnost za človeka. Tu velja poudariti, da volk človeka ne dojema kot plen in se ga praviloma izogiba. Volk človeka dojema kot grožnjo, ki se ji aktivno izogiba.

IZJEMA 2: križanec

Dovoljen je tudi izredni odstrel volkov, ki so križanci z domačimi psi. Le-ti ogrožajo dolgoročno genetsko varstvo vrste.

V 70. LETIH lovci prvi omejijo lov na volka, nato ga tudi popolnoma zavarujejo z internimi smernicami.

LETA 1993 postane vrsta popolnoma zavarovana na državni ravni.

KAKO PREUČUJEMO VRSTO?

TELEMETRIJA

Raziskovanje volčjega vedenja, rabe prostora in velikosti teritorija poteka s pomočjo GPS telemetrije. Odlov volkov je zelo zahteven proces, saj so volkovi zelo previdne živali, ki takoj zaznajo prisotnost človeka. Telemetrična ovratnica volka ne ovira pri vsakdanjem življenju. Pridobljeni podatki omogočajo natančen vpogled v gibanje posameznih volkov, kar omogoča razumevanje rabe prostora, dnevne aktivnosti, ter splošnega boljšega poznavanja vrste.

FOTOPASTI

Fotopasti ali avtomatske kamere se uporabljajo predvsem za **opazovanje vedenja volka ob pašnikih in za ugotavljanje učinkovitosti posameznega zaščitnega ukrepa** (npr. ob obori iz visokih elektromrež). Metoda je uporabna tudi za potrjevanje prisotnosti vrste na določenem območju.

GENETSKE ANALIZE

Sistematično spremljanje populacije volka se izvaja na podlagi molekulske analize zbranih neinvazivnih genetskih vzorcev (npr. slin, pridobljene s plena, iztrebkov, urina, dlak). S tem zanesljivo ocenimo število volkov in strukturo tropov za posamezno sezono.

Poleg **nezakonitega ubijanja** je kot pomembna nevarnost varstvu vrste tudi na območju Slovenije prepoznano **križanje volka s psom**. Ključen dejavnik, ki lahko omogoči ohranjanje vrste na dolgi rok, pa je **sprejemanje s strani ljudi**, zato je nujno, da ves čas iščemo nove in posodabljammo obstoječe ukrepe, ki lajšajo naš soobstoj z volkom.

Naslov: Ključne informacije o volku v Sloveniji

Avtorji: Vesna Mihelič Oražem, Aleksander Trajbarič, Urša Fležar, Maja Sever, Tomaž Berce, Rok Černe, Bojana Lavrič, Tine Gotar, Maruša Prostor, Darja Slana, Matej Bartol

Urednik: Vesna Mihelič Oražem

Avtor fotografije na naslovnici: Miha Krofel

Avtorji fotografij: arhiv ZGS, Lan Hočevár, Miha Krofel, Aleksander Trajbarič, Hubert Potočnik, Maja Sever, Kawka production

Založil in izdal: Zavod za gozdove Slovenije

Oblikovanje in prelom: Agena d.o.o.

1. ELEKTRONSKA IZDAJA

Ljubljana, februar 2024

Gradivo pripravljeno v sklopu projekta LIFE WOLFALPS EU (LIFE18 NAT/IT/000972), sofinancirano s strani Evropske komisije, preko finančnega mehanizma LIFE.

www.volkovi.si (vse o volku)

www.varna-pasa.si (vse o konfliktih in soobstoj z vrsto)

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

COBISS.SI-ID 208439811

ISBN 978-961-6605-56-4 (PDF)

Projektni partnerji

Aree Protette
Alpi Marittime

Aree Protette
Alpi Cozie

Aree Protette
Appennino
Piemontese

Aree Protette
dell'Ossola

UNIVERSITÀ DEGLI STUDI
DI TORINO

TORINO
METROPOLI
Città metropolitana di Torino

eurac
research

MUSE

OFB
OFFICE FRANÇAIS
DE LA BIODIVERSITÉ

DOLOMITI
BELLUNESI
PARCO NAZIONALE

HBLFA
Raumberg-Gumpenstein
Landwirtschaft

CARABINIERI

REGIONE
LIGURIA

Regione
Lombardia

ERSAF
ENTE REGIONALE PER I SERVIZI
ALL'AGRICOLTURA E ALLE FORESTE

Parc national
du Mercantour

Région Autonome
Vallée d'Aoste
Regione Autonoma
Vallée d'Aosta

ZAVOD za GOZDOVE
SLOVENIJE

UNIVERZA
V LJUBLJANI

Biotehniška
fakulteta

vetmeduni

Sofinancerji

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA NARAVNE VIRE IN PROSTOR

Fondazione
Capellino

FONDATION
FRANÇOIS
SOMMER

FONDATION
PRINCE ALBERT II
DE MONACO

Federal Ministry
Republic of Austria
Climate Action, Environment,
Energy, Mobility,
Innovation and Technology

Liberté • Égalité • Fraternité
RÉPUBLIQUE FRANÇAISE

PRÉFET
DE LA RÉGION
AUVERGNE-
RHÔNE-ALPES